

Florentin Popescu

ÎNTRE NEW YORK ȘI BUCUREȘTI, CĂRTURARUL FĂRĂ ORGOLII

„La prima vedere impresionează figura severă a bărbatului înalt și în continuare suplu, cu fruntea adâncă și privirea vulturească. Pare inabordabil. Însă dincolo de severitatea înfățișării, cel ce i se adresează descoperă cu plăcere că profesorul este deschis dialogurilor de tot felul și vădește un robust umor, inteligent, caustic, imprevizibil, manifestat până și în atitudinile defensive, domnia sa punând în circulație de-acum celebra frază politico-ironică: „Scuză-mă că m-ai întrerupt când îți vorbeam”.

Descopăr aceste fugare trăsături de creion ale „tușei” profesorului Dan Grigorescu într-un articol pe care Lucian Chișu îl publica în anul 2001 în revista „Literatorul”, cu ocazia împlinirii a șaptezeci de ani de către cunoscutul istoric al culturii. Și tot acolo dau și peste această frază: „Cu o biografie culturală impecabilă – a fost redactor șef și apoi director de prestigioase edituri, muzeograf într-un important locaș al artelor, diriguitor al unei Biblioteci Române de peste Ocean, dascăl la Universitatea bucureșteană și la universități din Statele Unite –, profesorul Dan Grigorescu a editat mari predecesori – de la Alice Voinescu la Petru Comarnescu și, mai ales, a scris despre subiecte pe cât de variate, pe atât de profesionist studiate interdisciplinar: opera lui Byron și aceea a lui Shelley, creația pictorilor români pașoptiști, curente ale veacului al XX-lea precum expresionismul și cubismul, istoria artei engleze și a celei americane – sunt doar câteva dintre piscurile unui parcurs de o jumătate de veac care se cuvine omagiată și recomandată generațiilor mai tinere.” (Răzvan Theodorescu).

Nu cred să existe în România intelectual care să se respecte cât de cât și care să nu aibă în biblioteca lui cel puțin două-trei cărți semnate de Dan Grigorescu, omul

care în cei peste patruzeci și cinci de ani de când a debutat editorial și până azi a devenit, cu trecerea vremii, mult mai mult decât un simplu autor – o instituție, o veritabilă bibliotecă. Și nu una oarecare, ci una în care s-au adunat cărți de istoria culturii de la noi, dar mai ales din spațiul anglo-american, monografii, volume de istoria artei și a literaturii, însemnări etc. etc. Până în 1995 l-am privit și eu, ca și alți bucureșteni, cu admirația tăcută, fiindcă și mie, ca și altora, omul mi se impunea prin statură, prin prestanță, prin „aerul” distins, de „intelectual rasat”, dincolo de chipul și înfățișarea lui bănuind structura enciclopedică, educația și formația enciclopedică, finețea manierele elegante. Și tot până atunci îl văzusem de nenumărate ori pe stradă, prin librării și anticariate, îl ascultasem conferențiind, prezentând cărțile unor autori în cutare sau cutare librărie din Capitală, îl privisem la televizor nu numai vorbind, ci și pledând pentru valoare și frumos, pentru păstrarea și apărarea patrimoniului nostru cultural, ori invitând telespectatorii la minunate călătorii prin spiritualitatea universală.

Pot spune că am fost un norocos. În 1995 întâmplarea a făcut să-l cunosc îndeaproape sau, mă rog, e un fel de a spune îndeaproape. Prin demersurile prietenului și colegului meu într-ale muncii editoriale, criticul și istoricul literar Ionel Opreșan, profesorul (căruia n-am avut plăcerea să-i fiu student), colaborator și el al „Saeculum”-ului înființat și patronat de amintitul amic, a primit cu plăcere invitația de a fi unul dintre prezentatorii cărții mele, abia apărute *O istorie anecdotică a literaturii române*, ce urma să aibă loc la librăria „Mihai Eminescu” din Capitală.

Nu știu cât îi va fi atras sau nu pe cititorii bucureșteni volumul meu sau cât vor fi fost ei atrași, mai degrabă, de prezența lui Dan Grigorescu acolo, dar sigur este că librăria s-a umplut de lume și că micul discurs al profesorului – amestec fericit de erudiție și de umor (doar „subiectul” cărții se preta la zâmbete, nu?) – a cucerit numaidecât sala. Și de aceea n-a fost deloc de mirare că la finele prezentării o bună parte dintre cei prezenți în librărie au ținut să se adreseze nu numai mie, autorul, ci și profesorului. Așijderea, cei câțiva operatori de televiziune aflați în fața locului n-au pierdut nici ei ocazia să-i rețină pe peliculă chipul și să-i înregistreze pe banda magnetică spusele.

Se-nțelege, desigur, că asta a făcut să-mi crească și mie „acțiunile” de vreme ce aveam și girul lui și cel al lui George Sbârcea, al doilea prezentator al meu, un ins deosebit de fermecător și el și care – exagerând, firește! – a afirmat public că volumul subsemnatului ar fi nici mai

mult nici mai puțin decât o „Biblie a literaturii române, care n-ar trebui să lipsească din nicio casă...”

Cu profesorul, eseistul, istoricul, cărturarul Dan Grigorescu aveam să mă mai întâlnesc de aunci în mai multe rânduri, întâmplător, fie pe stradă, fie la unele târguri de carte, la Biblioteca Academiei și în alte locuri. De fiecare dată îmi vorbea nu numai cu bunăvoință, ci și cu o anume căldură, interesându-se de proiectele mele literare, de cărțile care mi-au mai apărut între timp ori care urmau să vadă lumina tiparului. Am păstrat întotdeauna un respect pe care l-aș numi *sfielnic* față de acest cărturar, nemaîncercând astfel de emoții din primii ani ai îndepărtatei mele studenții, când elevul de liceu care fusesem abia se acomoda cu ritmurile, cu oamenii și viața din Capitală.

Și cum să nu încerci profunde emoții și cum să nu ți se umple toată ființa, din creștet și până în călcâie, de

respect în fața cărturarului și scriitorului ale cărui cărți, de o inestimabilă valoare, umplu bine nu unul ci mai multe rafturi de bibliotecă?

Cum să nu fie așa când știi că acele tomuri au deschis, deschid și vor deschide cititorilor lor largi ferestre către cultura și civilizația lunii?

Nu începe îndoială că să fi fost văzut stând de vorbă cu acest personaj impozant și ca statură fizică, ultracunoscut de toată lumea, era nu mai mult decât un motiv de mândrie...

În primăvara lui 2008 eram la țară, la casa mea de la Chiojdul Buzăului când am auzit la radio vestea morții lui Dan Grigorescu. Și poate că nu atât vestea plecării lui m-a întristat (în fond pentru fiecare din noi există un ceas al sfârșitului) cât faptul că oficialitățile au trecut moartea lui în rândul știrilor mărunte, fără să-i fi dat importanța pe care o merita...

DINCOLO DE MĂȘTILE SOMNULUI

Dacă nu-mi amintesc cu exactitate când și în ce împrejurări i-am cunoscut pe unii dintre scriitorii cu care mi s-au încrucișat drumurile vieții, în ce-l privește pe Gheorghe Istrate faptele sunt cât se poate de limpezi: prima oară ne-am întâlnit prin anii '60 ai veacului trecut. Și locul întâlnirii e sigur: Cenaclul literar „Alexandru Sahia” din Buzăul adolescenței, în care mi-am petrecut anii de gimnaziu și pe cei al liceului.

În acele vremuri (care, în treacăt fie zis, cu cât înaintez în vârstă cu atât se umplu de o aură romantică) într-un oraș ca Buzăul, de fapt un târg de provincie ceva mai răsărit decât altele faptele de cultură erau atât de puține încât abia se puteau număra pe degetele de la o singură mână. Între ele ședințele amintitului cenaclu literar erau – mai ales pentru aspiranții la afirmare literară, cum ne consideram noi – foarte importante. Săptămânal cam zece-douăzeci de inși de vârste, profesii și cu preocupări de creație diferite ne adunam într-o încăpăre a Casei orașenești de cultură și discutam – fie pe marginea textelor unui cenaclist, fie pe marginea unei cărți, a unui articol sau a unei creații dintr-o revistă apărută de curând. Întâlnirile de acolo erau ca o evadare din banalul vieții de zi cu zi pe o insulă mirifică și cu vegetație exotică, unde spiritul și sufletul trăiau cu adevărat clipe de bucurie și împlinire.

Gheorghe Istrate, ca și Ion Gheorghe mai înainte, ori Dumitru Ion Dincă mai târziu, venea la întâlnirile noastre aducând aerul curat și limpede al câmpiei, zărilor albastre și încărcate de mister ale Bărăganului buzoian, cel care niciodată nici azi (și poate nici în viitor) nu va fi pe deplin „cântat” sub toate ipostazele lui în pagina literară.

Prietenos, sfios ca o domnișoară, politicos și poate chiar puțin excesiv de ceremonios și de manierat în comparație cu noi, ceilalți, Gheorghe Istrate s-a făcut

repede plăcut, mai întâi ca om „în carne și oase”, iar mai apoi și ca poet. Și, firește, era apreciat pentru textele lui lirice, pe care – cred că dintr-o cenzură autoimpusă – nu le citea prea des la reuniunile noastre.

Cu o biografie în bună parte zbuciumată grație vicisitudinilor vremii (a fost bibliotecar, activist cultural, impiecat de mișcare la CFR) acest prieten al meu a ajuns la Facultatea de Limba și Literatura Română mai târziu decât ar fi fost normal, așa încât am putut fi colegi, despărțindu-ne doar un an, deși, ca vârstă diferența dintre noi este de cinci, exact cât durau pe atunci studiile universitare. Așa se face că în anii studenției ne-am cunoscut și ne-am apropiat mai mult decât se întâmplase la Buzău. Preocupări literare comune (cenacluri, reviste, fel de fel de întâlniri culturale și nu în ultimul rând cafeneaua „Albina” din apropierea facultății) ne-au adus de multe ori alături în Bucureștiul multelor evenimente din acei ani. Am devenit prieteni și așa am rămas până azi.

Debutul lui Gheorghe Istrate cu *Măștile somnului*, produs în chiar anul în care el termina facultatea (1968) a stârnit plăcute și așteptate ecouri în presa literară, criticii importanți ai momentului comentând favorabil poeziile autorului născut la Limpezișul Buzăului, iar autoritățile din județul lui de baștină (luând act de asta, cum se zice în termeni juridici) au început să-l invite tot mai des la fel de fel de manifestări literare organizate pe plan local. Și cum peste numai doi ani, în 1970, aveam să debutez și eu, (tot cu poezie și tot în frumoasa și jinduia pe atunci colecție „Luceafărul”) de la o vreme am început să mă bucur, la fel ca Gheorghe Istrate, de același „tratament”, fiind invitat de buzoieni, alături de autorul *Măștilor somnului* la multe manifestări culturale. De-a lungul anilor am mers și în multe alte locuri din țară. Recunosc sincer

că în compania lui m-am simțit de fiecare dată excelent. Dincolo de compatibilitatea noastră (el mai cald, mai sfătuitor, mai predispus să dea un anume „romantism” conversațiilor; eu mai expansiv, mai înclinat spre partea anecdotică, pragmatică a lucrurilor) cred că există și un „Ce”, „un dat” comun, insuflat nouă de locurile buzoiene și poate de aici și o parte din coloanele ce susțin prietenia care ne leagă. Cel puțin în județul din care venim amândoi (dar și în Vrancea, mai de curând) organizatorii de manifestări culturale s-au obișnuit într-atât să ne asocieze încât aproape că nu concep să ne invite separat la câte un festival ori la câte o lansare de carte. Buzoienii ne-au conferit în aceeași zi titlul de „Cetățeni de onoare” ai municipiului lor, iar vrâncenii la „Zilele Duiliu Zamfirescu” sau la „Salonul literar Dragosloveni” așijderea, ne cheamă de fiecare dată „în tandem”, considerându-ne cum se exprima cineva de acolo „de-ai noștri”.

Gheorghe Istrate este azi unul dintre cei mai interesanți poeți, cu o mitologie și cu un univers propriu, inconfundabile, „Ritualurile” și „Runele” lui probând har și meșteșug, dar și o îndelungată și rodnică trudă pe cuvânt, un poet de adâncă și rară sensibilitate, poate încă nu îndeajuns de prețuit pentru cărțile pe care le-a publicat.

Revenind la „omul Gheorghe Istrate” nu pot să nu-mi amintesc și unul din nenumăratele momente anecdotice trăite împreună și care, la o adică, poate face deliciul celui ce va citi aceste rânduri.

Eram la renumita stațiune vini-viticolă de la Pietroasele, după o șezătoare literară desfășurată la Buzău. Când am dat să intrăm în local, unde urma să ni se servească cina, în hol am zărit un amărât de câine, un maidanez negru, zgribulit de frig (era, dacă nu mă înșel, la un sfârșit de toamnă) și tremurând lângă un perete. Eu n-am apropiat de el, l-am luat în brațe și-n vreme ce animalul, speriat, neștiind ce am de gând cu el, se zbătea să scape (se vede treaba că nu prea era obișnuit cu asemenea gesturi de tandrețe) prietenul meu, aflat la doi pași în urmă s-a apropiat, a prins cu o mână o labă a maidanezului și s-a înclinat s-o sărute. Cineva din grup s-a grăbit să immortalizeze clipa și așa se face că în arhiva personală mai am și azi o fotografie cu acea secvență atât de neobișnuită și totuși atât de plină de căldură și de candoare. Am aflat mai pe urmă că Gheorghe Istrate avea și el acasă un câine, că înțelegea foarte bine firea acestor animale și că le cunoștea dragostea, firea și atașamentul lor față de oameni...

Dacă eu pot improviza un discurs, indiferent în ce împrejurări m-aș afla, prietenul meu, dimpotrivă, își cenzurează, și controlează foarte minuțios spusese și ca să fie sigur că nu greșește, că nu gafează (ori poate din timiditate) când știe că trebuie să vorbească undeva își elaborează și-si transcrie intervențiile pe hârtie, după care, când ajunge la locul cu pricina îl citește.

În luna mai a anului de grație 2008, în cadrul unei „întâlniri cu scriitorii”, organizată de către Biblioteca Metropolitană din București fiind eu sărbătorit de către colegi, prieteni și cunoscuți, Gheorghe Istrate, neputând participa a trimis Victoriei Milescu (cea care conducea „oficialitățile”) o filipică, rugând-o să-i dea citire acolo. Păstrez și acum mesajul cu pricina, un text olograf în

care prietenul meu scria printre altele: „Florentin este un mare cavaler al verbului românesc contemporan. De o prolificitate uimitoare, este autorul unor valoroase cărți de poezie, este poate, cel mai puternic reflector în opera și destinul lui V. Voiculescu, este prozator enciclopedist, critic literar, memorialist, publicist neobosit și editorul unei reviste unicat – „Colibri”, din păcate, temporar estompată. Cred că Florentin Popescu este unul dintre cei mai harnici scriitori de astăzi. Am sentimentul precis că, imaginar, călimara lui este perpetuu deschisă și penița stiloului său este întotdeauna umedă, deși, probabil, scrie numai cu pixul sau pe claviatura calculatorului.

Ne-am cunoscut în subțioara sensibilă a cenaclului „Ing. Gheorghe Ceaușu” din Buzău. Așa numesc eu, acum, fostul cenaclu „Al. Sahia” din creuzetul căruia au descins mari scriitori precum Ion Băieșu, Ion Gheorghe, mai apoi Mircea Ichim, Nicolae Cabel, Ion Nicolescu, Florentin Popescu, A.I. Zăinescu și mulți alții.

Florentin este un exponent. Pe degetele sale stau amprente de multe documente de istorie literară. Este pasionat și vârat pentru totdeauna în aventura literaturii române, căreia i-a rămas un sever devotat și cu un talent deplin în propria lui carieră. Florentin pregătește și un dicționar emblematic al scriitorilor născuți în coasta de aur a Pietroasei, a Vulcanilor Noroioși și în poarta largă a Bărăganului imensular. Îl asigur pe Florentin că stă pe un raft special în biblioteca mea, pe care o supraveghez cu un ochi de corb. La mulți ani împărătești, înalte oaspete al prieteniei străvechi!

P.S. regret să n-am putut veni să ciocnim de zece ori un pahar cu vin, dar îl pilotez în spital pe marele nevăzător George Nicolescu, cântărețul fără egal, într-o neașteptată aventură scriptică. Veți afla în curând...”

19 Făurar, 2009

